

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การฝึกหัดครู เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาโดยส่วนรวม เพราะเป็นจักรกลสำคัญในการกำหนดคุณภาพของการศึกษา¹ ถ้าการจัด การฝึกหัดครู เป็นไปอย่างเหมาะสม มีวิธีการ และการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ กับความต้องการของประเทศแล้ว ย่อมทำให้คุณภาพของการศึกษาของชาติบังเกิดผลดีขึ้นด้วย เมื่อการฝึกหัดครู เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา จึงได้มีการศึกษาถึง ปัญหาของการฝึกหัดครู ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมทั้งทางปริมาณและคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ปัญหาสำคัญด้านหนึ่งคือปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรประเภทครู อาจารย์ซึ่งนับว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ เพราะปัจจัยด้านอื่น เช่น หลักสูตร วิธีการ สอน การวัดและประเมินผลการศึกษา ต่างก็อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของครูอาจารย์ทั้งสิ้น

การปรับปรุงการฝึกหัดครู จะกระทำไปได้อย่างไรก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาคุณภาพของคณา- จารย์ในสถาบันฝึกหัดครู² กรมการฝึกหัดครูซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตครู โดยตรง ก็ได้พยายามจัดกระทำตามความคิดเห็นนี้ ทั่ววงการจึงได้มีการ เพิ่มพูนความรู้ความ สามารถ และประสบการณ์แก่คณาจารย์ของสถานศึกษาฝึกหัดครูในต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการ การอบรม การดูงาน และการศึกษาต่อทั้งภายในและต่าง

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนา เรื่องการฝึกหัดครู ในประเทศไทย (พ.ร.ศ., 2515), หน้า ๑-1.

²หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ข้อคิดฝึกหัดครูจากการสัมมนา ส.อ. (พ.ร.ศ., โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 99.

ประเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ยิ่งกว่านั้นในขณะนี้วิทยาลัยครูสังกัดกรมการฝึกหัดครูบางแห่งซึ่งทำหน้าที่ในการผลิตครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาและระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ใ้ขยายหลักสูตรการผลิตครูให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญา ฉะนั้น ในระยะแรก ๆ นี้ อาจจะประสบปัญหาหลายกาน ปัญหาที่สำคัญกานหนึ่งคือคานเกี่ยวกับอัตรากำลังของอาจารย์³ จากสถิติการศึกษาของกรมการฝึกหัดครูปรากฏว่า อาจารย์ในวิทยาลัยครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีบางส่วนสำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าและต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งถ้าวิทยาลัยครูมีการเปลี่ยนฐานะเป็นสถาบันผลิตครูระดับปริญญาอย่างจริงจังแล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีการจัดเตรียมอาจารย์ที่มีคุณภาพสูงกว่าระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นระดับที่จะสอน ักวปัญหาทั้งที่กล่าวมานี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับวุฒิของอาจารย์ในวิทยาลัยครู เพื่อใช้เป็นประโยชน์และแนวทางในการพิจารณาจัดปรับปรุงคานคุณภาพของอาจารย์ในวิทยาลัยครูให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่จะศึกษาถึงระดับวุฒิของอาจารย์ในวิทยาลัยครูสังกัดกรมการฝึกหัดครูที่ผลิตครูถึงระดับปริญญา ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การกระจายของจำนวนอาจารย์วิทยาลัยครูที่มีวุฒิปริญญาตรีและไม่มีวุฒิปริญญาตรี และการกระจายของจำนวนอาจารย์แต่ละวุฒิปริญญาตรี
2. ศักยภาพระดับวุฒิของอาจารย์วิทยาลัยครู จำแนกตามมหาวิทยาลัยที่สอน คือ มหาวิทยาลัยภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คหกรรมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์-นาฏศิลป์ บรรณารักษศาสตร์ เกษตรกรรม ศิลปศึกษา ศึกษาศาสตร์ และพลานามัย
3. การเปรียบเทียบระดับวุฒิของอาจารย์แต่ละมหาวิทยาลัยในวิทยาลัยครู

---

³กรมการฝึกหัดครู, การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม : รายงานการประชุมทางวิชาการ (กรุงเทพฯ, 2518), หน้า 11.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเรื่องนี้ศึกษาเฉพาะวิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู ที่เปิดทำการสอนถึงระดับปริญญาทุกแห่งทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยใช้ข้อมูลจากรายงานสถิติ แบบรายงานครู ปีการศึกษา 2518 เป็นหน่วยตัวอย่าง (Sampling Unit)
2. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะอาจารย์ประจำที่ทำหน้าที่สอนเท่านั้น ไม่รวมเจ้าหน้าที่ทางด้านการศึกษากัน ๆ เช่น อาจารย์ฝ่ายบริหารและบริการ นอกจากบุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่สอนด้วย และไม่นับรวมถึงอาจารย์พิเศษ และวิทยากรที่ได้รับเชิญเป็นครั้งคราว
3. คุณวุฒิของอาจารย์ที่ศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะวุฒิที่ได้รับจากการสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ จากสถาบันการศึกษาเท่านั้น มิได้รวมถึงประสบการณ์หรือความสามารถด้านอื่น ๆ ที่ไต่มาจากการศึกษาอวุฒย

ขอตกลงเบื้องต้น

ขอตกลงเบื้องต้นของการวิจัยมีดังนี้

1. เนื่องจากวิทยาลัยครูแต่ละแห่งมีอาจารย์ปฏิบัติงานอยู่เป็นจำนวนมาก และการบรรจุอาจารย์ในหมวดวิชาต่าง ๆ พิจารณาจากผลการสอบคัดเลือกตามจำนวนที่ค้องการในแต่ละหมวดวิชา ฉะนั้น จึงถือว่าอาจารย์แต่ละหมวดวิชาได้รับมอบหน้าที่ในการสอนตรงตามวุฒิและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ จะถือว่าใช้เวลาในการศึกษา เช่นเดียวกับผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในประเทศ จึงถือว่ามีน้ำหนักระดับวุฒิเท่ากัน และในกรณีที่มียหลายวุฒิ จะถือว่าวุฒิสูงสุดเป็นระดับวุฒิของอาจารย์ผู้นั้น
3. วุฒิต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับเดียวกันจะถือว่ามีความเท่ากัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างหลักสูตร และคุณภาพของแต่ละสถาบันการศึกษา

4. เกณฑ์ปกติที่ใช้ในการ เปรียบเทียบสัดส่วนการกระจายของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ ถือเอาค่าการกระจายร้อยละของจำนวนอาจารย์แต่ละประเภทในวิทยาลัยครูทุกแห่ง ที่ใช้เป็น ตัวอย่างประชากร เป็นค่าสำหรับการ เปรียบเทียบในประเภทนั้น ๆ

5. เกณฑ์ความต้องการขั้นต่ำที่ใช้ในการ เปรียบเทียบระดับวุฒิของอาจารย์ ถือเอา ระดับปริญญาตรี เป็นระดับต่ำสุด ทั้งนี้ เนื่องจากตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 กำหนดคุณวุฒิต่ำสุดของอาจารย์ประจำให้อยู่ในชั้น ไม่นำต่ำกว่าปริญญาตรี⁴

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ อาจจะได้ผล ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็น ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมจากแบบรายงานครู ปีการศึกษา 2518 ที่วิทยาลัยครูแต่ละแห่ง ได้รายงานส่งมายังกองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู ถ้าหากมี วิทยาลัยครูแห่งใดรายงานคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ก็สุ่วิสัยที่ผู้วิจัยจะควบคุมได้

นอกจากนี้ ข้อมูลที่ใช้มีลักษณะจำกัด ศึกษาได้เฉพาะรายละเอียดที่มีอยู่ในแบบ รายงาน และการสรุปผลจะจำกัดโดยไมคำนึงถึงคุณวุฒิที่ได้มาจากการศึกษาอวุฒิปริญญา ซึ่งถ้าหากว่าได้นำมาพิจารณาด้วย อาจจะทำให้ค่าที่ได้มีแนวโน้มสูงขึ้นอีกเล็กน้อย

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

คำบางคำที่ใช้ในการวิจัยนี้ อาจจะมี ความหมายแตกต่างจากที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ผู้วิจัย ได้ให้คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

วิทยาลัยครู หมายถึงสถาบันการศึกษา สังกัดกรมการฝึกหัดครู ที่ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษา และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี

⁴กรมการฝึกหัดครู, แนวใหม่ของการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์ การศาสนา, 2518), หน้า 13.

อาจารย์ หมายถึงครูและอาจารย์ประจำที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่งานการสอนในวิทยาลัยครู โดยไม่นับรวมผู้ที่ปฏิบัติงานด้านบริหารและบริการในวิทยาลัยครู นอกจากนี้บุคคลผู้นั้นจะทำหน้าที่งานการสอนด้วย

ระดับวุฒิ หมายถึงความรู้ความสามารถที่บุคคลสำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดตามหลักสูตรในระดับการศึกษานั้น ๆ เช่น ระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เป็นต้น

หมวดวิชา หมายถึงหมวดวิชาที่เปิดสอนในวิทยาลัยครู คือหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาพิเศษ

หมวดวิชาสามัญ ได้แก่ หมวดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

หมวดวิชาชีพ ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษา

หมวดวิชาพิเศษ ได้แก่ หมวดคหกรรมศาสตร์ คณิต-นาฏศิลป์ บรรณารักษศาสตร์ เกษตรกรรม ศิลปศึกษา หัตถศึกษา และพลานามัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาคุณวุฒิของอาจารย์ในวิทยาลัยครูที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี โดยใช้ข้อมูลในปีการศึกษา 2518 เป็นหน่วยตัวอย่าง ผลของการวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระดับวุฒิของคณาจารย์วิทยาลัยครูในปัจจุบัน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการวางแผนจัดอัตรากำลังอาจารย์ในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย